

ków studiów czy limicie przyjąć studentów” (s. 200). To wszystko miało ogromny wpływ na przygotowania i przebieg 600-lecia Uniwersytetu. „Czuwanie” władzy politycznej nad przygotowaniem uroczystości widoczne było w wielu zakresach. Wpływ polityki uwidocznił się w zmianach: programu obchodów, programu wydawniczego, listy zaproszonych gości, jak i kandydatów do zaszczytu doktora honoris causa. Członkowie powołanego komitetu jubileuszowego czynili często osobiście starania o pozyskanie funduszy i poparcie dla różnych inicjatyw związanych z tym wydarzeniem. Utrudnieniem było zbyt długie oczekiwanie na zatwierdzenie programu obchodów, bowiem przesłany do Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego w czerwcu 1961 roku program centralnych uroczystości, został zatwierdzony 12 VI 1963 roku. Ponadto w trakcie oczekiwania na decyzję dokonano szeregu zmian w programie.

Opisane przez Autorkę jubileusze, bez względu na ich przebieg, który w zasadniczej mierze uzależniony był od sytuacji politycznej, zawsze przynosiły określone wartości. Jeżeli nie w sensie powiększenia dorobku naukowego, to w sensie kształtowania świadomości narodowej Polaków, a także popularyzacji wiedzy o kulturze polskiej na arenie międzynarodowej.

W sumie lektura książki przynosi informacje odnoszące się do: sytuacji politycznej, która towarzyszyła przygotowaniom uroczystości jubileuszowych i przebiegowi, kondycji naukowej uczelni w okresie poprzedzającym wydarzenia

rocznicowe, zasług grona profesorskiego w nadaniu uroczystościom nie tyle charakteru obrzędowego ile naukowego, treści i charakteru wydawnictw, udziału uczonych zagranicznych i reakcji świata nauki na kolejne rocznice, udziału młodzieży studiującej w uroczystościach, reakcji opinii publicznej na przygotowania i przebieg kolejnych jubileuszów, znaczeniu uroczystości jubileuszowych w ożywieniu życia naukowego uniwersytetu.

Wreszcie należy dodać, że opis uroczystości jubileuszowych stał się okazją do ukazania życia kulturalnego Krakowa i jego niepowtarzalnej atmosfery. Jednocześnie Autorka swoją pracą dowiodła, iż kolejne uroczystości jubileuszowe Uniwersytetu Jagiellońskiego nie były jedynie formą jeszcze jednego „obrzędu polskiego”. Były ważnym wydarzeniem kulturalnym i naukowym Polski. Należy żywić nadzieję i oczekiwać, iż kolejna publikacja Urszuli Perkowskię będzie poświęconą jubileuszowi 600-lecia odnowienia Akademii Krakowskiej.

Władysława Szulakiewicz

¹ Warto przypomnieć wcześniejsze prace tej Autorki m.in.: *Kształtowanie się zespołu naukowego w Uniwersytecie Jagiellońskim (1860-1920)*, Wrocław 1975; *Uniwersytet Jagielloński w latach I wojny światowej*, Kraków 1990, *Studentki Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1894-1939. W stulecie immatrykulacji pierwszych studentek*, Kraków 1994; *Studia i kursy zawodowe na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1868/69-1938/39*, Kraków 1995.

Zygmunt Ruta, Jan Ryś, *Dzieje I Liceum Ogólnokształcącego w Tarnowie do 1939 roku*, Kraków 1999, s. 259

Nakładem oficyny wydawniczej „Edukacja” ukazała się cenna praca autorstwa Zygmunta Ruty i Jana Rysia. Książka jest poświęcona dziejom I Liceum Ogólnokształcącego im. Kazimierza Brodzińskiego w Tarnowie. Zawarta w tytule data 1939 wyznacza końcową cezurę czasową, wskazując na zasięg chronologiczny przeprowadzonych przez autorów badań nad historią szkoły.

Praca jest pod wieloma względami wyjątkowa. Przede wszystkim przynosi ogrom rzetelnych informacji o dziejach I Liceum Ogólnokształcącego w Tarnowie. Oryginalność dzieła polega na wiązaniu dziejów szkoły z dokonującymi się w tym czasie przemianami społecznymi, politycznymi i kulturalnymi.

Wartość pracy podnosi również bogata baza źródłowa, którą w przeważającej mierze stanowią

materiały archiwalne. Podstawę materiałów archiwalnych stanowiły te zgromadzone w Archiwum Państwowym w Tarnowie. Autorzy posiłowali się również w dużej mierze kronikami szkolnymi, katalogami uczniów i inwentarzami, wykorzystali też zachowane materiały pamiętnikarskie, a także protokoły z egzaminów dojrzałości. Przy tak bogatym aparacie źródłowym nie mogło zabraknąć odpowiedniego zaplecza źródeł drukowanych. Autorzy wykorzystali głównie przepisy legislacyjne dotyczące szkolnictwa średniego w poszczególnych okresach historycznych.

Dodatkowo walorami pracy jest zawarty w niej materiał ilustracyjny, indeks osób oraz indeks zawierający wykaz absolwentów gimnazjum i liceum z lat 1918-1939.

Książka składa się z 5 rozdziałów, które ujęte zostały w trzech blokach tematycznych w sposób problemowo-chronologiczny. Pierwszy blok zatytułowany *Tradycje szkoły* składa się z dwóch rozdziałów. Rozdział I pt. *Od szkoły parafialnej do kolonii akademickiej* przedstawia genezę i rozwój szkoły tarnowskiej od momentu jej powstania, tj. od wieku XIV do XVIII wieku. Autor podkreśla ogromny wpływ Akademii Krakowskiej na rozwój szkoły, przedstawia warunki materialne szkoły, zwraca uwagę, że znajdowała się w lepszej kondycji finansowej niż wiele szkół tego typu na terenie Małopolski (s. 29). W rozdziale II zatytułowanym *Powstanie i działalność kolonii akademickiej* autor przedstawił proces przekształcenia szkoły w kolonię akademicką w I połowie XVIII wieku. Wymienia czynniki które wpłynęły na włączenie tej szkoły w „orbitę akademickiego systemu edukacyjnego” (s. 33) oraz zasady organizacyjne, programowe i postawy finansowe kolonii tarnowskiej.

Rozdział III *Gimnazjum tarnowskie w czasach austriackiego centralizmu i biurokratyzmu (1784-1861)*, otwiera drugi blok tematyczny i prezentuje losy gimnazjum w okresie porzbirowym: zmiany organizacyjno-programowe dokonane pod wpływem reform austriackiego aparatu rządzącego, jak przedstawiała się hierarchia władzy w gimnazjum, kryterium doboru kadry pedagogicznej i warunki materialne, jakie oferowano nauczycielom. Autor rozdziału dla lepszego zobrazowania liczebności uczniów szko-

ły tarnowskiej przedstawił dla porównania w tabelach liczbę uczniów w poszczególnych okresach (s. 98-99).

W rozdziale IV *Gimnazjum tarnowskie w okresie autonomii galicyjskiej (1862-1918)* zawarto losy i rozwój szkoły po 1861 roku, w dobie konstytucyjnej Galicji aż do 1918 roku, a więc okres zmian organizacyjno-programowych szkoły związanych ze zmianami politycznymi. Omówiono rozwój nurtu patriotycznego w szkole i udział uczniów w konspiracji niepodległościowej.

Rozdział V *Gimnazjum i Liceum im. Brodzińskiego w Tarnowie w latach 1918-1939* składa się na trzeci blok tematyczny. Omówiono tam działalność gimnazjum i liceum w okresie międzywojennym. Dzieje szkoły ujęte zostały na tle polityki oświatowej nowo odrodzonego państwa polskiego dając w ten sposób obraz szkolnictwa średniego w tym czasie w Polsce.

Niewątpliwie jedynym mankamentem pracy, na który zwracają uwagę sami autorzy we wstępie, jest brak opracowania historii szkoły w ostatnim półwieczu (s. 6).

Uważny czytelnik tej pracy z łatwością dostrzeże, że praca wyszła spod pióra dwóch historyków umiejętnie wykorzystujących warsztat historyczny. Należy dodać, że jest to kolejna już pozycja prof. Zygmunta Ruty pogłębiająca jego studia nad dziejami szkół w Tarnowie¹.

Widać też, że dzieło powstało z natchnienia autora (Zygmunta Ruty) – wychowanka i absolwenta szkoły.

Co ważne, pracę pomimo naukowego charakteru, można polecić szerokiemu gronu czytelników od tropicieli dziejów regionu poczynając. Wiele cennych myśli znajdują w tej pracy również ci, którzy interesują się historią edukacji.

Miejmy nadzieję, że autorzy spełnią zawartą we wstępie obietnicę i w najbliższym czasie powstanie kontynuacja dzieła prezentująca dzieje szkoły w ostatnim pięćdziesięcioleciu.

Grażyna Karłowska

¹ Z. Ruta, *Szkoły tarnowskie w XV-XVIII w.*, Wrocław 1968. *Tarnów. Dzieje miasta i regionu*, oprac. zb. pod red. F. Kiryka, Z. Ruty, Tarnów 1981.